

„ЗАСТАВА“ издава трипут
у недељу, средом, петком
и недељом
Ц. а је на годињу 12. фор
на по год. 7. фор. на чет-
врт годиње 3. фор. 26. нов.
а пр. за Аустрију, а за Ср-
бију на годињу 130. гроша
на по год. 70. а на четврт
године 35. гроша

ЗАСТАВА

Огласи се рачуна-
рима, који се
личина врата, која
монта заузимају, и
врсту плаћа се за први пут
5, за сваки даљи пут 4 и
осим тога за жиг увек по
30 и. Доноси се шаљу у
редништву а предлата и ин-
серати администрацији „ЗА-
СТАВА“ у Нови Сад, у кући
број 858. код „златног јед-
нороса.

Број 83.

У Новоме Саду, у среду 16. јула 1869.

Год. IV.

У Новом Саду 15. јула.

Опозиција у Галицији са сваком даном све се даље по народу шири и већ је толика на-расла да се демократски лист „Беник Льовски“ усуђује овако говорити: Ми привађамо стару братинску свезу са Чесима и објављујемо садањој системи рат. Ми савним отворено ведимо: данашње министарство мора пасти и наше ћемо речи делом посведочити. Ми немамо нужде, да тајом радимо: ми се небојимо, да ћемо пасти. Колко смо слаби ипак имамо толико снаге, да централизам оборимо. Нас опседно стање вије могло да уништи, солдачка владавина вије нам дух убрла — ми се небојимо никакве пресије што ће власт чинити. Влада нас плаши, да ће распусти земаљски сабор. Па ми то и молимо! Ми ћемо онда већ у идући сабор знати по-слати људе, који неће за варљиве кондесје министрима скулове носити, него ће знати бранити част народну. Мрве слободе, што нам дадоше, врло су малене да стрепимо, да их неизгубимо. Ово је занета јуначан говор пун потудана на снагу на коју се ослања. Ми смо још пре некад напоменули да Пољаци са Чесима могу тек до успеха доћи и ево то Пољаци увиђају. Од њихова заједничка рада имамо и ми корист, јер нас уче како ћемо и ми нашој централизацији доскочити.

У Шпанији мора ће скорим нешто букнути. Париска „Преса“ сасвим поуздано јавља, да је једна депутација Сарагосана дошла у Парис и изјавила шпанском заступнику Оласаги, да се данашње стање у Шпанији не да више сносити и да је народ арагонски готов, да подигне барјак за принца од Астурије поред ког би се наместило слободњачко регентство. Осим Монпанвија и Дон Карлоса, трећи је супарник принцу од Астурије република и ово је нај-опаснији супарник. Дођел до рата међу претендентима престола република ће победио бити.

Грчка се сада само око унутарни ствари своји занима. Остатак од зајма који износи 8 милијона драхми попувио је један Грк у Цариграду, те је сада влада у стању да плати банки зајам и да укине насилни курс. Влада мисли да у свему штеди, стога ће се укинути ова посланства осим оног у Цариграду, војска ће се умањити и са многих ратних лађа скинуће се оружје. По једној прилици Турска је за сада у љубави са Грчком. По нарочитом налогу султановом оде турски посланик у Корфу да буде при крштењу грчке принцесе.

По извештајима од наших дописника а и по страним листовима Турска се оружја за рат у Босни и Црној гори а и Црнагора не стоји скрштених руку. „Лојд“ јавља да је у Котор доведено десет сандука оружја за Црну-гору.

Како се непријатељи неправде и мрака веселе претњи, која му се страховито са обала Нила подиже, тако у истој мери пријатељи његови забринуше се. „Н. С. Преса“ устаје на подкраља мисирског да не може непријатељским духом надахнутије. Каже очито да се сада види зашто је походио европејске дворове, па га кори, осуђује и прети му! А колико је прошло од онако сјајног дочека у Бечу како од стране државе тако и од стране самог двора царског? Јест, ал нема пријатеља, де висо интереси идентични, па зато ко год је непријатељ султана, тај је и природни непријатељ природни пријатељ његови. Бајетов орган нада се да ће све силе једнако бдити да задрже мир на истоку и да стану на пут махинацијама које извару у Петрограду преко престолнице Мисирске Кајра! А ми се надамо да неће бити силе која ће кадра бити да задржи пред духом времена неправду и мраке само у мрачном и крвавом царству него и у најјезуитско-псевдо-либералним државама.

Ајдмо на Цетиње!

Из пописне Црне Горе добијемо овај одзив на предлог којим је у овом листу означено Цетиње као место за састанак омладине Србске у овој години:

На Цетињу 4. јула. У неколико недавних бројева вашег поштованог листа бијаше ријеч о овогодишњој омладинској скупштини, и ако сам добро упамтио, сваки, који ово ни-тање догађаше, бијаше мишљења, да овогодишњи скуп уједињене омладине наше буде на

Цетињу. 73. број „Заставе“ донесе цијели чланак, као израз мишљења неколицине чла-нова омладине, који не само што се слаже са горенаведеном изјавом, већ у подужем говору китњастим азрама преброја умно користи и задовољства за младо српско срце пригодом путовања до Цетиња и обратно. Читајући рачени чланак десих се случајно у кругу од-браних родољуба наших. Са великом пошом слушах садржај и честим знацима подпуног одобравања прекидаше моје читање. Наведени у чланку разлози изазваше жив и одушевљен разговор о могућности да се окупи наша на-родња узданица — омладина у наше кршне горе на свој четврти састанак близу вјечне куће нашег неумрлог господара владике Пе-тра П. Посљедица овог патриотичног диспута била је та, да су окупљени родољуби тврдо зарешили се преко хиљаду форината што у натури што у готовом новцу жртво-вати за одашчицу у трошку скупљеној браћи пригодом бављења сувизице поста-рати се за олашчање пута од Котора до Цетиња. Увјеран будући подпуно, да би се ово обећање без сваког двоумљења остварило, ако би главни одбор уједињене ом-ладине наше заказао овогодишњу окупштин у Цетињу, нашао сам за добро у јавном ли-сту нашој браћи до знања доставити. У слу-чају овога састанка устројио би се ове један одбор, који би сву бригу на се узео, да се све могуће учини, што су кадре ове горе учи-нити, да се трудни путници задовоље.

Повнавајући наше Црногорце, увјерен сам да би највеће задовољство било у мукама и борбама окорелом обитаоцу ових врлетних гора, виђети окупљене четите синове нашег пет-стогодишњег мученика у својој средини, ће се сатјезују о најпречијој потреби човјечанској — о просвјети.

Зверско дело

У манастиру Краковском.

Баш у ово доба, кад самостански варисеји наши бринуше, да распну божију истину и повикаше народу, кога за своје луде овце држе, да узме и распне носнице те истине, омладину потварајући на њу пред народом да Бога хули, а пред царом да му царство оће да преотме, изађе у манастиру Кармелиткиња у Кракови на видело дело, које показује, да баш ти прии калуђери немају ни Бога ни цара и да су они царви над телом а богови над душом луда, који се у стадо њихово броје. У прошли утор-ак 8. јула, дође суду у Кракови писмо без подписа, које је очевидно женском руком пи-сано. У писму је стајало, да већ од више го-дина нека калуђерица Барбара Убрик у једној ћелији у манастиру Кармелитеком на силу бога затворена лежи. Суд Краковски јави то вла-дици у Кракови и свај да комисији, која је на то одређена да учини истрагу. У комисији било је и свештеника, и један од ових рекне чим су у манастир ушли кључарици: „Ја сам дошао овамо да видим дувну (калуђерицу) Барбару Убрик и да говорим њој.“ Кључа-рица се на ово речи упрести и теде са још једном другом да побегне, но истражни судица не даде им. Затим оде комисија свима у горњи сират и ту нађу другу једну калуђерицу, која их одведе до ћелије Барбарине. Њелија је та на крају куће баш низ проход. У њој има један завидан прозор и двострука дрвена врата, а на врати изрезана одушка која се да затворити, и ту да јој се јело додаје. Њелија је свега седам стопа дугачка и шест стопа широка. Ту, у мраку и смраду, који се никад није напоље чисто седла је ил управо чу-чала је, кад је комисија собу отворила, на кревету на ком је само сламе било, гола, по дивљачена и пола луда жена, која видећи светлост и људе, од чега се већ одвика била падне на колена, склопи руке, па тужно зашлаче: „Ја сам гладна, смилујте се на мене, дајте ми меса и ја ћу покорна бити.“ Овај вајат, у ком осим гада и чиније трула кромпир-на ништа небјаше до гомили сламе, ни пећи, ни астала, ни столице, овај вајат, у који никад зрак сунца ни искрица ватре недопираше, изабраше црне калуђерице својој другарици, да у њему двадесет и једну годину тавнује. Пола човек а пола звер, сва умељана од по-гани, коса до главе ошишана и укаљана, лице никад неумивано, стајала је пред истражним

комисијом ова сирота мученица. Истражни су-дац заповеди ома да јој се одело донесе и пошље и по владика. Ова притворна змија кад дође у манастир, савове све калуђерице и грдио их је тако жестоко, као да га занста срце боле за невином патницом, али духовник неки стари свештеник, посрами га и рече му, да је духовна власт знала за то. Владика му бесно одговори да лаже и вероваће му се јер је владика. Затим суспендова и њега и игуманију, која је токорсе из старе славне племениташке куће пољске. На заповест владикину одведу Барбару у једну чисту ћелију, да је ту негују, али се овоме игуманија, јако противила. Кад су је напоље повели уплашена питала је: „дал ће те ме опет натраг у моју раку водити, а кад је запиташе зашто је затворена, одговори: „Ја сам погавила завет невиности, али и ове овде, показујући на калуђерице, нису чисте нису анђели, па онда скочи на духовника па се продера на њега: „ти звори“ и ту му рече, што се непристоји речетирати.

Други дан дошла је друга већа комисија, и закључила је да се води Барбара у лудницу. Игуманија, казује, да је она већ од 1848 го-дине луда, и повиза се на неког доктора, који је те исте године умро, а садањи доктор, који већ седам година у манастир долази није је никад ни видео.

Лекари доказују, да у таквом затвору, у каквом је Барбара била, мора сваки човек по-лудити. Сам државни бранител Налепа преду-зеће овај истрагу. Владика је науман да у-кине овај манастир.

Можете мислити, завршује извештач „Пре-син“ по коме и ми овај догађај описујемо, можете мислити какву је сензацију учинио овај догађај. Све странке ишту, да се што строжија истрага води.

Јесте можемо мислити, да је народ на ово зверско дело гратуо, али не можемо да понамо како се тако што учинити може. За двадесет и једну годину морало се ту игуманија ме-њати и нови калуђерица долазити, и нико да има срца да се смилује на то бедно створење, а ако се није мењало, ако је за ово то време једна иста игуманија била, то је тек права звер и гора од звери морала бити, двадесет година и никад да јој се срце толико улитоми, да рекне доста је. Нама, који тек можемо ми-слити какве су морале бити муке те несрећне мученице, задрже срце од страха и ужаса, да може човек така зла допсти, а какво је то срце, које је све то очима својима гледало, које је у том насладе налазило, јер за цело, да самовласној игуманији није годило, што се ова бедна жена мучи, она би је пустила. О-вака неваљала срца ни у какве звери нема. Ретка је звер која ће пре напасти на човека него што је глад притера, а и кад нападне а она у трнуту ока удавите, ал при сваком изобиљу двадесет и једну годину, давити бо-жије створење, давити сестру своју, то је само игуманија кадра, то се само у манастиру до-годити може, то само „свети оци и матере“ чинити могу, те ниједна обична мати неби уч-инила. Но није ни чудо, одкуд калуђери звер-ски од звери постају. Кад ступа у чин обећања, да ће променити природу своју, а он променује само одело, а остаје крв и месо као и пре. Дејства крви остају та иста као и кад није било на њему амантије — и он мора погавити заклетву, и што други људи с благословом уживају, то мора да краде. Тим постаје двоје, лопов и кривоклетник. Учинио човек само два-пут једно зло, њему је то већ нешто обично, и тако калуђеру недела, које хтео нехтео мора речетирати, пређе у крв, постане му нарав. Од једног греха прелази после на други. Он нема од срца порога, нема створења, које је њему искрено одано, што брачна веза чини, па особито у болести види како је тешко без свога боловати. Ту тражи себи друга, али као што је он кривоклетник и лопов, тако је и она несрећа и лупеж. Ту се превари. После му се чини, да све што се њега лепи, да то из себичности ради, као што и јесте, омрази на све и онда је кадар учинити свашта.

Што се у Кракову догодило тога ил томе равног има доста и по наши манастири. Ма-настири наши куга су за околину, а обмана за даљи свет. Имал ди неваљалија и немо-ралнија света, него што је у првавори око манастира. Што год даље од манастира идете, све ће те мање поски и гадик безобразни

речи чути. Непамти се да је ко убои мирна свештеника, а по манастири то се толико пута догађа. Није ли то знак крајње неморалности и нерелигиозности кад се усуђује човек учитеља Божија убијати. По манастири слуге виде све шта калуђери раде. Док их плаћају они их чувају и таје, а кад се заваде они казују свакоме. Ове слуге иду после и дру-гима у службу и што су у манастиру научили то шире даље. Пањаборци тако исто.

Догађај у Кракови распалио је гњев у свима њиме поштеним срцама која су за њега дознала. И сам конзервативни Пештански „Лојд“ толико је огорчен, да иште строгу истрагу по свих манастири. Он вели: ми ви-димо, да је могуће да се у манастири живи људи закопавају, и ми имамо право да иштемо истрагу, да се види дал и још више таквих несретних мученика као ова калуђерица по-будаца проклетих манастира живи труну. Истрага, вели Лојд, треба ома да се преду-зме и то од државних органа а не духовних; јер само тако може јавно мишљење уверено бити, да се неће гадна дела калуђерска за-тајати. А у будуће има само једно средство, које ове покоре искоренити може, а то је да се укину манастири. Што је вели досад био захтев слободоумне политике, која иде са духом времена, то данас иште човечанство. Што се досада нису укинули манастири, ти замци душевна ропства и моралне и телесне неприроде, то је само из неатоности. Од 10 јула 1869 била би та нехатост непрестав злочин против човечија друштва.

Ми понамо бод и огорчење пештанска Лојда, али му ипак морамо замерити, да је партагачан. Знао је он и досада какви су ка-луђери, па ипак пре неколико дана узима у закриље оне људе, које данас оће са лица земље да прогна. Ил ваљда пештански Лојд држи да су наши калуђери изузетак. Нека влада и код нас нареди истрагу, али таку какву Лојд захтева и нека се у јавност пу-шта свако зло, које се пронађе, па ће се уве-рити, да нису само манастири него и Сијон Содома и Гомора, па онда нека брани те убице људске слободе, убице вере и поштења човечија.

По ми вејдемо толико далеко као „Лојд“ да иштемо да се укину манастири, ми оћемо само да калуђери буду оно што треба да буду: добри старци, јер калос значи добар, а герос старац. Док није близу шесет год. нека се не-прима у манастир. А сада први нам је посао, да иштемо, да се из конзисторије и богосло-вије калуђери уклоне, и да иду тамо где су се заклели да ће живити. Ако ишта ал грштити их у богословији, то је грех који вапије на небо. Богословија, у њиховим рукама то је легло свака неваљалости, то је место одакле се куга по читавом Српству шири. Најчеститији младић, у богословији се проуђити мора. А да је ово истина ево нек се види како стојимо са одгајањем у богословији.

Штудије у богословији тако су мале, да их талентиран љак може за десет дана изу-чити. Предавање држи се обично по четврт часа. Кад професор у школу уђе пева се обична молитва и то што дуже, онда један говори лекцију на памет а професор који је лењ да мисли о чему се говори, слуша само да не запиње и стане на прозор па гледи доле про-лазил женскадија, а кад икад баци око у про-зор, који је отворен и у ком се љаци виде, те ту бата онг, који говори дал чита, а не-мора ни да се окрене њему да га гледи.

Нијел ово језуитска мајсторија, и дал је богослов отуд што поштено научно. Често неће професор ни да прозива онг ко ће го-ворити, него само онако гордо и презрително пружи прет на овог ил оног. Неморал на ово ускитити свако срце, које осећа достојанство човечије у себи. Та поштен човек он и мар-винче своје више цени, те му говори језиком његовим хаје или сту, а професор богословије, бичом — претом разумно створење божије које му је син по Христу, чиј је служитељ, на пут куда оће да му иде, нагерије. Можел овакав богослов женија достојанство човечије кад је само научно робом бити. Нећел и он кад буде пастир тражити од млађи своји да му робље буде, као што мајстор туче шегрта свога често само зато, што је и он као шег-рт толико пута бадава бијел био.

Редовно долазе у школу од 15-годиње троица четворица. Десет минута чекају они

на професора, па ако професор после дође неће ни једног задрети. Професор се толико и неорди што су га ђаци; оманули обичаја ради изгрди их кад и кад а кадкад чини се и он нешп. Каквом се дакле учи оде богослов реду за живот свој?

Кад би се на дан подпунце пет часова држало, и неби се исколо, да се од речи до речи буба, лако и лако би се могле све три године богословије за један тецај свршити. Колко би се ту новаца, колко времена колко здравља заштедило. Ал први калуђери баш тога ради и чине тако. Они знаду добро да се само магарца даде јашити. Три године пропусти богослов у Карловци и ненаучи ништа. Кад прођу те три године он мора ићи на клечати по двору да му које место уделе, јер није се низашта друго спремио, него да лењује и провађа се. Новце с којима би гдекоји даље могао ићи да учи, потрошио је за те три године, и тако тео не тео мора бити подлога калуђерка. И још се отима патријарх да господари по гимназији новосадској. Овамо су му усјане главе, па зато вели неможе да напредује гимназија, а ето тамо су и ладне главе, и срце ледено, па што је така богословија. Тамо би професори држали се за срећне кад би жељи његовој уговорили, па што неће ни да зажели оно што ваља, ал шта ћемо, така је богословија остала од стари, а калуђери чувају јако поштена преданија стара, а друго, њима је фала богу и трпеливом народу добро, а коме није, тај нек тражи боље, а и зашто би се утрвали. Они кукавци немају ниодкуд ни крајцаре осим тог јадног намастира, па и шта је то на једног човека десет, двајест хиљада годишње, требало би читав свет претворити у манастире, па их дати професорима богословије. Родитељи кад шаљу децу своју у Карловце чине то понајвише из поштовања према вери православној, а кад им деца као блудни синови кући се враћају, они немогу да сваке одкудим деца догле у Сијону дотерати могуће, а ево одкуд: Калуђерска дела кажипут су сваком богослову, јер то се неможе ни искати, да ђак од учитеља боље и паметније ради. Свима је Карловчанима зацело још у памети она гадна шкандалозна свађа између архимандрита Анђелића, Живковића и Чокора, са штампаним и нештампаним пашквилама, па шта се лепот могао отуд богослов научити, а данас пашквиле што се у Карловци налазе, ниодкуд непотичу него из двора, ето тај пример Живковића и Чокора показује, да они то умеку, ако нам дође до руке та безобразна грдња, којом се чисте они, који данас оће владице да буду, изнећемо је на свет нек види упражења дијепеза, каква архипастира добија. Богослови под калуђерском науком, то је труло вође, и опаснији су од трула вођа, јер трула вођа стоји онде гди се мете, и квару само оне, које су нув њега, ал богослов живи и оди, па кад свештеник постане, има приступа у све куће његове парохије. Заста што има и данас ваљаних свешт и богосл., то није заслуга богословије, него је на јед онима, који управљају богословијом.

Знамо да ће нескверни оци повикати да је то безобразлук изнапати пороке на свет, да се свет од њих саблажњава. Јесте ми немојемо ништа вама на свет изнапати, а ви смете свашта радити. Ми немојемо казати а ви смете чинити. Од нас је безобразлук нејајати ваше поборе а од вас није чинити их. Ми јавном

Подлистак „Заставе“.

Српске беседе.

За развитак друштвеног живота, и утврђење морала као најглавније чињенице светском образовању, поникле су тако назване друштвене забаве. Те се забаве приређују под разним видовима, у других народа може бити и са другом цели. Али код нас, ни једна неможе и несме бити са другом, до са том цели која је горе наведена.

Како напредовање једног народа у сваком погледу, зависи од развијања друштвеног живота на основи утврђења морала, то је и уједињена омладина српска још на првом састанку свом изјавила, и примила се тога: да приређивањем беседа, села, и јавних предавања негује у народу свест о себи самом и о своје позиву на ову свету као чињеници светској, и да учвршћује морал.

На ту жељ образовала су се у нашем народу певачка друштва, која су себи за задаћу поставила негововање и развијање народног певања, и тим, и другим још средствима, развијање и усавршавање друштвеног живота.

И на ту жељ природило је и овде „српско новосадско певачко друштво“ „Беседу“ 12 ов. мес. у дворани код „дарице Јелисавете“, на коју се поред све вршине, која је очевидно много од посете одвратила, — довољан број публике окупило.

Програм је одабран. Беседу отвара друштво песмом: Жади тагранског Слована, коју је компонова Прохаска. Песма дупа болног осећања словенског, пуна туге дијалог робовања. На публици су се јасно могли приметити знаци учешћа, песма је дирала у срце

речи саблажњавамо свет а ви га јавним гадним делима вашим морају учите!! Доста је већ вањег и слепци морају прогледати од чуда ваша. Дотађај у Кракови то је први одговор и најбољи утук на смирену клевету Његове Светости. Говорте, купте, бирајте најлепше речи, опет оне ударали на гадна дела ваша. Оволико засад, а другом ћемо приликом потанко претрести смирену анатему на народну странку и омладину и пропатити поборе преподобних наших сопственим искуством.

Панта Поповић
свршен богослов.

Д О П И С И.

У Прагу 9. јула. Читао сам у „Застави“ да је конзервативна странка конгреса српског у Карловци положила мандат, те је с тога патријарх одгодио сабор на неизвесно време. Заста, та клерикална странка није могла боље показати своје морално сиромаштво, него тим чином. И ти људи трубе по страним листовима, да је народна странка опасна по православу цркву и народност српску. Као што је свакој религији постанак и врео на пољу чувственом, тако само они људи могу се називати религиознима, који знаду осећати, који ако се и неузносе песничком природом, оно су им бар груди отворене, да приме светињу чувствовања. Шта више, данас ни то није доста. Црква је у нашем веку постала представница морала, орган моралног закона. Ал кад се први достојник цркве служи подметањима у занетој своје таште сујете, и то пред лицем народа, на конгресу српском, кад је клерикалцима нашим узвишена патристичност народни посланика само — смешна, кад је дакле ту изумрло свако чувство, кад се онако недостојно понаша на сабору; онда су ти људи лажни носиоци религије, и најмање имају права говорити, да је народна странка опасна народности српској. Повесница, као морални судија, изрекла је давно пресуду над лажним пророцима. А јавна савест народа нашег ваља осуђује оне, који се смеју српском поносу и родољубљу; горко му је и кад помисли, да има таки несрећни Срба, па још они, који би имали да представљају чистоту савести. Доћи ће време, кад ће вам смеј у грлу запасти.

Прошле недеље била је свечана слава у почаст Фигнеру, основатељу соколски друштва у Чешкој, коме су на гробљу споменик подигли.

Из Винковаца. Свемоћна десница св. патријара распустила је наш народни сабор, и не водећи рачуна о томе, шта ће народ рећи кад види, да му се право и достојанство самовољом гави. Ако је г. патријарх научно некад по манастирима свој персонал за своју руку састављати и распуштати, то се здраво сумњамо, да му то право по „природи“ и у погледу на посланике нашег народног сабора припада. На тај начин би „народна светиња“ и изнад самога народа стајала; а по нашем скромном мњењу, без да желимо Њег. Светост увредити, народ је барем што старији, па и то још додајемо, да је патријарх народа ради, а не народ њега ради. Или можда та „светиња народна“ мисли, да је тако света, да никоме одговорна није па макар она и као народни живот подривала и нама о глави радила?...

А зашто се распустио сабор? — Народна

одкуда је и поникла, а тај бол будио је успомене тужне прошлости и нашег народа, и те успомене ударале су у жицу оне наше и одјекивале у нади и уздању у бољу будућност.

За песмом говорио је Лаза Костић завршетак своје епопеје „Самсон и Делила.“ Како ће и овај завршетак путем штампе угледати света, као и оно све испочетка, то нећемо више ништа рећи, до то: да је ова партија најпажљивије изражена, што се форме тиче, а по својој суштини садржи у себи највише песничког полета и психолошке радње. Песник је пак и овом приликом показао да је велики песник а слаб декламатор, — које баш није тако велика мана.

Трећа пијеса је песма: Лаку ноћ, од Абта, пева друштво. Песма је тихе нарави, пуна хармоније и дивних пролаза.

Четврто је: Фантазија од листа, свира на гласовију Милене Исаковићева.

Пето је: Хуситска од Ф. Товачовског; пева друштво.

Шесто: говор Мише Димитријевића.

Седмо: Недајмо се, од В. Ј. Хлавача, пева друштво.

То је програм првог дела беседе. Није могуће на овом месту о свакој песми, и о екукуцији исте пресуду изрећи, што би заиста нужно било. С тога ћемо се ограничити на то да рокнемо да је избор добар. А кад се узме у обзир, да је друштво ново и да није многобројно, мера се и то признати: да је све песме добро одпевало, које служи на част и друштву а још више учитељу певања. Као признање рећићемо да су нарочито добро изведена места кресцендирања и декресцендирања у свакој песми. Теорима би се имало

странка хоће да поруши веру и цркву — тако трубе неке безобразне душе по народу, као да је народ одиста нездорео, те се даје варати као дете на шарено јаје. А шта раде они који по својој жељи сабор отварају и затварају, и то у данашње време, де се једва дочекао сабор, да се измене, што је труло и што се преживело, да на место самовоље појединих ступи народње суверенство, а „духовни бич“ и окорели обичаји, за које се нека г. толико борише, да уступи место закону, који ће из народње воље произићи? Шта раде та господи? — Они рупе народ и народност, а то је нешто више него што је вера, ма да се ове с народне странке у злој намери нико ни дотакнуо није.

Сад да запитам још нашег г. посланика, зашто он није потписао протест, што га је народна странка Њег. Светости поднела? Ми му најпре чрез овај цењени лист рекосмо, да се не слажемо с правцем, којим је ударио. Затим држамо скуштинину једино тога ради, да му означимо, како се владати има, и у упутству, што му га посламо, рекосмо му изрично, да пређе с клерикалне странке народној странци. Он то није учинио, јер му у протесту потписа не нађосмо. Зар се он тако мало осврће на жеље и тежње наше; зар он с послаништвом није на себе никакве одговорности примио. Желимо и позивамо г. Петра Ђорђевића, да нам се због свога неупутног поступка оправда.

Ево види, свете и народе, како неки људи народње поверење злоупотребљују, те с њих и повереници њихови црвенити морају. Али ми не ћемо да примимо на себе срамоту и зато пред целим светом свечано изјављујемо, да смо ми, народ, уз народну странку, а наш г. посланик ако је слепа „присталица“ „неких те неких“ ови ће с њима на сабору имати један глас више, али ће у народу остати без одзива. Ми исповедамо начела, што их је народна странка на своју заставу истакла, а одад ћемо и у избору посланика опрезнији бити, да и на сабору будемо онако заступљени, какви смо.

С Босанске границе 6. јула. П. У. Овде се понајвише саг свет занима о новом ваљани. Једни кажу добар је, други опет да није, а трећи који понебоље знане говори „турчин је а као такав неможе крому бити пријатељ и добар“ а тако и јесте.

О писму који је војвода Лука Вукаловић својим пријатељима писао, и све околности Босне и Ерцеговине додирнуо, у велико се збори. Турци се боје Луке као живе ватре.

Кнезови који су од зулума Осман паше побегли и у Дубровнику живили, данас пропутоваше у Сарајево. Руски и пруски конзули примили су терет на себе да им Турци неће ништа.

Из Сентомаша 11. јула. Глас, да је патријарх без икаква законита наслова и повода, самовољно и на своју песницу сабор народни распустио, потресао је свако веровање у чистоту рада наших црквених великаша, запушио је и последњу одушку мирном и љубавном споразумљењу и узајном раду у остваривању народних тежњи, народне среће и напретка. Док се народ тешио, да му синови његови, јерархичним виговима уплетени

приметити још, да су местимце сувише јаки били, од чега треба да се одуче, ако им је стало до тога, да се песма лепо одпева.

Толико о песмама и певању.

Што се тиче свирања на гласовиру, нема се шта много рећи, као у онште што се неда много говорити о оном што треба хвалити. Фантазија од Листа, спада у ред оних комада на којима вештаци огледају своју снагу. Го спојица Милене Исаковићева већ је самим избором показала да се извила из друштва лажика музикалних, а савршеним извршењем чаробне те фантазије, посведочила, да је једна од ретких свирачица Српкиња, која заиста има у грудма својим „светог пламена уметничког.“

И овде јој велико: хвала, што нас за који часак својом вештином занесе у свет уживања у — маште! Ту је бар човек срећан!

Говор брата Мише Димитријевића можда је много истине у себи имао — и ако није томе ни време, а није ни потреба (јер има много важнији мана, које треба лечити) кад је извао у публици онолики шапат. Он је говорио о љубомори. Али има много којечег, што нас много већма мори и то би корисније било да се изнео на јавност.

То је први део „Беседе“, који би дакле одговарао захтевима, напред реченим.

Други је део: играња. То спада такође у ред забава (бар у очима оних који играју) али ово је могло све бити, само не оно што би требало, а то је: српска забава. У сред Новог Сада, у души српског народа, а на српској „Беседи“ — играло се коло уз званичку банду, која је свирала нешто, ал то нешто могло је бити што ко хоће само не — коло. А гди је свирао? Ваљда би присуством

немогу и несмеду од државне власти утицати у народна дела, праштао им је; али данас када автономiju нашу уживамо, да нам ти наши синови и на даље мрак на очи навлаче и народ натраг потискују изпред њиховог господства, које му је овај даровао, то је таква неправда и несмислица, да их човек не само сажаљевати но и уклонити с пута мора да народу више не сметају. Надао се је народ таквом понашању од наших преблагих, те зато изабра себи представнике, који ће достојно знати себичњачким умишљајима на пут стати, и једном народну ствар извести на поље правде и истине. Овај поступак патријархов овде осуђује и мало и велико, а и црквено представничество састаће се у скуштинину те ће своју оgradu најсвечаније уложити против овог нечувеног и гадног поступка нашег првосвештеника. Уз ово мисли се још једна представка на краља послати, у којој би се краљ замолио, да заблуднелог нашег архипастира поврати стаду свом, да га на законити пут удуги и изведе. Оволико за сад, шта се сврши јавићу вам.

У Сегедину на мученике. Сваки онај Србин, коме искрено на срцу лежи, свога рода напредак у свакој струци, држим да је идеју од брата трговца Србина из Шајкашке покренути са највећом радошћу поздравно.

Први се томе одаво јављани Слободар у 78 бр. „Заставе“ ди изјављује жељу, да се скуштина српски трговаца и привредника, у исто време и у исто место, кад и ди буду идућа четврта скуштина уједињене омладине српске, — сазове. Ја се са нашим слободаром у томе сасвим слажем. Но пошто су неколико чланова уједињене омладине, Цетиње као место састанка омладинске скуштинине, означили, и које би и сам из свег срца желео да може бити; али из урока, које је брат Земунца у 79. броју „Заставе“ навео, засад неможе тамо бити, то ја Кикинду, за оба састанка из више обзира, препоручујем.

Уједно се обраћам нашој старијој браћи трговцима из свију крајева, и међем њима ову ствар на срце, нека не пожале труда, па да и они на прву скуштинину српски трговаца и привредника, у што већем броју дођу, како би воља и одушевљење, које је код млађи, заједно с искуством, које је онет у старији, и у нашем народу, оних струкама, — што су у данашњем времену најпотребније и од највеће користи по цео народ; а то су трговина и привреда, — полет дали. Под привредом се разумева, индустрија т. ј. разни занати и пољско газдовање, дакле треба и та браћа који су од ови струка, да се што више на истој скуштини нађу. Други пут ћу о свему обширније говорити, пошто ми је засад само то цел била, да од моје стране, Кикинду као најгодније место за оба састанка означим. Ово сам ја, и као члан уједињене омладине српске и као трговац Србин, за најбоље наша. Чујмо дакле и другу браћу, и кад се са више страна мњење дозна, онда нека, друштво радиности у Новом Саду у договору са годишњим одбором ујед. омлад., окуштинину у оно место, које буде већина означила, — сазове.

Петра Милаћ.

„Ић.“ Митровица на Павлов-дан. (Закасњено.) Свако кретање народна живља ваља да се обележи начином који је данас

својим амаловакно следејући „валцер“ Нови Сад и — „валцер!“

Играло се ватрено и дуго, играло се с највећим одушевљењем; да се с десетим делом тога одушевљења врше друге ствари, куд и како би напред одмакли. Играло се с постојаном енергијом, и на похвалу и дик уједињене омладине српске мора се признати да су неки њени чланови том приликом обрали ако не бостан, а оно — лаврове венце. За потврду овога морамо навести, да је један кандидат текелијанума, тако полетео са својом играчком, да је писац овог „красног“ подлистка уплашен тим летом, у својој наивности потрчао презору да га затвори, како би том новом Плутоњу препречио, да своју Провершину не однесе на небо.

Сиромаш назван писац! Баш се љуто преварио. Ова превентивна мера није ни била нужна. Онај браца није ни помислио за тај пар на какво друго небо до оно у које је онако љубазно пиљбио; а кад је долетео до прозора, он је дивном виртуозношћу извео један од оних окрета, који крунису „шнел полку“ и одлетео даље.

Д. и. таке забаве одговарају оној цели обог које се приређују, нек пресуде они којима је доиста стало за солидним друштвеним животом?

Мени пак једнако ваљаје посла питање једне стране српкиње: „Зашто су господи ови људи овако укочени, ни налик на онај красан свет, као што сам их виђала ово дана?“

Мислите да сам одговорио што. Боже сачувај, ту се иште грдна филозофија!

У Новом Саду.

Ст.

убичајен. Па с тога не могу прећутати а да не јавим о „беседи“ коју наша певачка дружина предпрошле недеље приреди. — Слушачи беху задовољни а најме говори и декламација свакоме по вољи годише. Певању и свирању смого би се у нечем замерити али извинити се мора са надом да ћеду се отклонити сметње које пречају коректној поправци дружине. —

Као што знамо да нам је оснивањем тих певачких друштава главна целина душевно и умно унапредити, па како смо ради сваког тог блага човечијог у духу народном усадити, онда жалити морамо на приредитеље те „беседи“, што улазице тако (једну фор. од особе) ставише која неогдговара околностима нашег места.

Доказ томе показује посета, која би са мањом улазницом известно многобројнија и по задатку рада кориснија била.

Ништа тако скоро наше место немогаше покренути из обичаја свог стања као јучераше вече. Мало, велико хиташе једној мсти и свако радостно очекиваше шта ће да буде. Са дивним призором — код нас досад невиђена случаја — вођаше омаћ две народне заставе наш брат Живко Оплаћ, римо-католички свешеник, певачку дружину од српске школе кући нашег опште уважена грађанина и председника друштва Паје Панаствовића. Дошао пев. дружина, повдарањ његово председника у очи његова имована несом, за којом брат Живко кратким ал јевровитим говором рабери рече да и од сад остане на путу народном, коме и досад веран беше. — Наравно да смо првечури Паје Панаствовића, којој више њих родољуба присутни беху, скупшине на предлог једног брата на близу четри стотине форината, за обезбеђење деце Милетићеве.

Устав

за књажевство Србију.

II.

О правима и дужностима грађана у опште.

Чл. 22. Под којим се условима добија српско грађанство, и каква права оно даје, као и како се губи, опредељује се законом.

Чл. 23. Сви су Срби пред законом равни.

Чл. 24. Срби имају једнака права на сва државна, у колико испуне услове, законом прописана и имају способност за то.

А страни поданици могу бити примљени само под уговором у извесно знања, што се законом ближе опредељује.

Чл. 25. Слобода лична и право собственности ујамчавају се, и не подлеже никаквом другом ограничењу осим онеме, које закон прописује.

Чл. 26. Нико не може бити суђен, док не буде саслушан, или законим начином позван да се брани.

Чл. 27. Нико не може бити затворен, осим у случајима и по прописима, законом опредељенима.

Чл. 28. Обиталиште је Србина неповредно. Против воље домаћине нико не сме у него ући, ни истраживања по њему чинити, осим у случајима законом опредељенима, и начином како закон прописује.

Чл. 29. Одузимање имања у име казне (конфискације) не сме бити.

По могу се одузети поједине ствари, које су казним делом произведене, или су као оруђе тога послужиле, или на то намењене.

Чл. 30. Нико не може бити принуђен, да своје добро уступи на државне или друге јавне потребе, или да се у томе ограничи, осим где закон то допушта, и са важењем по закону.

Чл. 31. Владару је вера у Србији источно-православна. А слободна и свака друга призната вера, и стоји под заштитом закона, у извршењу својих обреда.

До нико не може, позивајући се на прописе своје вере, ослободити се својих грађанских дужности.

Забрањује се свака релџа, која би могла бити убитачна за православу веру (прозелитизам).

Чл. 32. Сваки Србин има право да каже своју мисао: речма, писмом, средством печатње, или у виду ликова, саобраћајући се у томе прописима закона.

О печатњи вадаће се нарочито закон.

Чл. 33. Сваки Србин има право да се жали на против законне поступке власти.

Ако виша власт нађе, да је жалба неоснована, дужна је да жалитељу у својој решењу извести о основима, са којих му жалбу не уважава.

Чл. 34. Сваки има право да се обрати молбом надлежној власти, и то у своје име; а у име другог, и као целова, могу то чинити само надлежностелства и правна лица (корпорације), и то ова последња о предметима, за које су надлежна.

Чл. 35. Сваки је Србин војник, и дужан је да служи у војсци, стајајући или народној, изузимајући оне, које закон ослобађа.

Народна војска, као једна од најнужнијих земаљских установа, не може се укинути на скучити.

Чл. 36. Војска се не сме договарати. Она се скучаја само на заповест старешине.

Чл. 37. Војници подлеже војним судовима само за кривична дела.

Чл. 27., 28. и 32. устава односе се и на војнике само у толико, у колико не би били противни војним законима и дисциплинарним прописима.

Опредељује се о војној дисциплини издају се уредбом књажевском.

Чл. 38. У случају преке опасности за јавну сигурност, може влада на неко време обуставити: опредељења члана 27. односно личне слободе; члана 28. односно неповредности обиталишта; члана 32. односно слободе говора и печатње; члана 111. односно надлежности суда.

Чл. 39. Сваки Србин и свако правно лице, дужно је да носи државне данке и друге терете, а ови се разредују по једнаким основима за све.

Само књаз и пресолонаследник не плаћају никакав данак.

Чл. 40. Свакоме је Србину слободно да испуни из српскога грађанства, пошто испуни обавезе које се службе у стајајућој војсци, као и друге дужности, које би имао, како сирам државе тако и сирам приватних лица.

III.

О народној представничтву.

Чл. 41. Народна је скупштина народно представничтво.

Чл. 42. Народна скупштина састоји се из посланика народом слободно изабраних, и посланика које кнез бира.

Скупштина је објатна и велика.

Чл. 43. Избори су народних посланика непосредни и посредни преко повереника.

Чл. 44. Сваки срез и свака окружна варош бира за себе посланике, и то за три хиљаде порезки глава по једног.

Но и онај срез и окружна варош, што имају мање од три хиљаде порезких глава, бирају по једног посланика.

Варош Београд бира два посланика.

Ако који срез или окружна варош има више од три хиљаде порезких глава, и тај вишак према хиљаду пет стотина порезких глава, онда ће се тамо изабрати још један посланик; а ако вишак не прелази хиљаду пет стотина порезки глава, то се неће рачунати.

Чл. 45. Кнез бира на свака три посланика од једног од своје стране, из реда људи, који се одликују науком или искуством у народним пословима, но овај број не мора бити подан.

Чл. 46. Сваки Србин, који је пунолетан и плаћа грађански данак на имање, рад или приход, има право да бира посланике или поверенике.

Чл. 47. Ко има право да бира, може бити изабран за повереника, али за посланика може бити изабран онај, коме има пуни тридесет година и плаћа државни данак најмање шест талара годишње на имање, рад или приход, и има остала својства, која прописује изборни закон.

Чл. 48. Чиновици, и они који у ред чиновника спадају, као: цезантери, они који примају какво надметање из државне кесе, или који улажу у фонд удружени, а исто тако и правозаступници, не могу бити за посланике народне изабрани; а они, које кнез бира, могу се узети из свију редова грађанства.

Но војници стајаће војске, ма кога чина, не могу ни бирати ни изабрани бити.

Чл. 49. При избору народних посланика или повереника, само се лично, и само на једном месту може дати глас.

Чл. 50. Сви посланици морају живети у Србији, но не морају живети у срезу или вароши, где су изабрани.

Чл. 51. Народни посланици нису представници само оних, који су их изабрали, већ целог народа; и по томе, њима се не може дати никакво обавезно настављење од изабрача, већ они по свом увиђењу и савести представљају и решавају народне потребе.

Чл. 52. Сви посланици, кад ступају у дужност, полагају ову заклетву: „Заклињем се јединим Богом и свим, што ми је по закону најсветије и на овом свету најмилије, да ћу устан верно чувати, и да ћу при мојим предлозима и гласању, опште добро кнеза и народа, по мојој души и моме знању неспреставо пред очима имати.“

И како оно испунио, онако ми бог помогао и овага и овога света.“

Чл. 53. Народна скупштина има председника и подпредседника.

Велика народна скупштина бира из своје средине председника и подпредседника, а обична народна скупштина кад се год сазове, бира, такође из своје средине, шест људи, и кнезу их предлаже а кнез поставља једног од њих за председника а једног за подпредседника.

Потребан број секретара бирају скупштине из своје средине.

Првој редовној скупштини поднеће се пројект изборног закона скупштинског.

Круг власти народне скупштине.

Чл. 54. Законодавну власт врши народна скупштина са кнезом.

Она не може узимати у свој круг рада друге предмете осим оних, који су јој уставом опредељени, или оних, који би јој кнез нарочито предлао.

Чл. 55. Никакав закон не може бити без пристанка народне скупштине надат, укинут, измењен, или протумачен.

А наредбе за извршење закона, као и наредбе провизиторне из надзорне и управне власти књажеве, издаје царина власт.

У обнародовању закона мора се казати да је пристанак народне скупштине предходно, а у наредбама за извршење закона мора се именовати закон, на основу кога се наредба издаје.

Чл. 56. Само у случају кад је земаљска безбедност, или споља било изнутра, у великој опасности, а скупштина није сакупљена, кнез може што је нужно, ма да би за то потребовало садејства скупштинског, сам на предлог министарског савета наредити, што ће силу закона имати, а кад се прва скупштина састане, кој ће се овако ванредно издати закон поднети на одобрење.

Но без одобрења скупштине не може се ни у ком случају данак или општи прирез установити, ни постојећи променити.

Чл. 57. Закоми и наредбе, које кнез обнародује сходно прописима предидућа два члана, имају обавезну силу за све грађане и власти земаљске. А сама скупштина може решавати: је ли при каквом закону, који је надлежно садејствована, и она од своје стране, сходно уставу, обнародовала.

Чл. 58. Предлог да се какав закон изда или постојећи измени, допуни или протумачи, може кнез скупштини, а тако исто и скупштина кнезу учинити. Но формални пројекти произлазе само од кнеза.

Чл. 59. Скупштина дужна је да пре свега узме у саветовање оне предмете, које јој влада поднесе, а нарочито буџет, и ако се захтева, овај ће се у свако време одма предузети. А тако исто влада ће оне предмете, који јој се од скупштине као хитни оваже, што пре у расуђење узимати.

Чл. 60. Влада може какве скупштине поднени пројект закона, узети натраг за све време, док исти не буде у скупштини коначно решен.

Чл. 61. Ако скупштина прима какав пројект, али са допуњама и изменама, а влада ове не усвоји, влада може исти пројект или сасвим натраг узети,

или га са противним разлозима, а у првобитном стању, или са другим изменама од своје стране, истој скупштини вратити.

У сваком случају влада може захтевати подпуно прилаже или одбаце својих предлога.

Чл. 62. Кад скупштина какав пројект закона сасвим одбаци, влада га може без измене поднети следећој скупштини, и истој може га поднети само са изменама.

Чл. 63. Решени буџет подноси скупштина кнезу. Ако би кнез влада налазила, да би требало неке предложене суме умалити, или их сасвим изоставити, она ће своје мишљење разлозима подрепити, и именовати предмете, код којих се, као и начин како се уштеда може учинити без штете за државне потребе.

Чл. 64. Скупштина не може условљавати одобрење буџета предметима, који не би са истим у свеви стајали.

Чл. 65. Влада ће свагда основе и предлоге, које би јој скупштина по члану 63. учинила, свестрано испитати и оценити, и у колико год је без штете за државне потребе могућно, и уважити.

Но ако влада то предлоге не умотне примити, а скупштина, и по датом јој о томе објашњењу, опет не одобри захтеване суме, као, и ако би скупштина, пре него што је буџет решен, распуштена била, онда важи постојећи буџет и за идућу годину, изостављајући из њега оно, што је из потребне на извесну потребу опредељено, па је та потреба већ подмирена.

Да постојећи буџет може и за идућу годину важити, издаје кнез, са против подписом свији министара, варадбу, која се има, с позивом на овај члан устава, обнародовати, и међу законе ставити.

Чл. 66. Без приставка скупштине не може се државна задужити.

Ако би због какве ванредне и преке потребе земаљске нужно било, да се држава задужи, а скупштина не би на скупу била, онда ће се она ванредно сазвати.

Но ако се земаља налази у таквим околностима да није могућно министарској скупштини, кнез може, на предлог министарског савета, а по договору са државним саветом, решити, да се учини вајам, доји несме превзићи суму од две стотине хиљада дуката.

Кнез може на исти начин решити, да се, за подмирење какве ванредне и преке државне потребе, учини из државне кесе издатак, за који нема законско одобреног кредита; но сума овакових издатака за једну годину, не може укупно превзидити тридесет хиљада дуката.

Првој редовној скупштини саопштиће се, у оба напред изложена случаја, шта је учињено, и разложити узроци, са којих је нужно било да се тако поступи.

(Продужиће се.)

Предлог за устројство српског-народног конгреса.

На темељу права српском народу православно источне цркве у монархији аустријско-угарској по стародавном обичају и уставима припадајућих, која су страном у највишим царским и брањевским повељама и државним угарским законом чланком XVII. од год. 1790. ујамчена, затим на темељу аутономије истом народу кроз државу чланком IX. угарског сабора од г. 1868. признате и гарантоване, устанавља се следеће.

Устројство српског народног конгреса.

Чл. I. Српски народни конгрес јест орган, који у име српског православног народа у аустријско-угарској монархији, црквена, школска, просветна наставна и финансијска дјела уређује, надзирава, извршава и финансијски даје, уколико ова нису црквеним канонима цркве и државним законима држави придржана.

Чл. II. Овај конгрес састоји се из лични и из изабрани чланова. — У личне чланове спадају они, који по свом достојанству у смислу овога устројства имају право на конгрес доћи и тамо у вјећању и закључивању удниоичитовати.

Изабране чланове конгреса пак чине они, које народ у смислу и на темељу овога устројства избере и у конгрес поље, да ту у вјећању и закључивању, као његови заступници удниоичитовују.

Чл. III. Лични чланови конгреса јесу:

Архиепископ карловачки митрополит и патријарх српски, и дијецезани епископи.

Чл. IV. Изабрани чланова има конгрес осим лични чланова 70 и то 20 од свештеничког и 50 од световног реда.

Чл. V. Од чланова реда свештеничког долазе три нај свештенство манастирско, а седамнајст на свештенство мирско.

Чл. VI. Манастирско свештенство архидијецезе карловачке бира и шиље у конгрес из дијецезе бачке и будимске темшварске и вршачке 1. из дијецезе накрачке и горње карловачке 1.

Чл. VII. Свештенство мирско бира и шиље на конгрес заступника

у карловачкој архи-дијецези . . . 3.
„ бачкој „ . . . 2.
„ будимској „ . . . 1.
„ темшварској „ . . . 3.
„ вршачкој „ . . . 3.
„ накрачкој „ . . . 2.
„ горњо карловачкој „ . . . 3.

Чл. VIII. Српски православни народ световног реда бира и шиље на конгрес:

Из карловачке архи-дијецезе . . . 7.
„ бачке „ . . . 7.
„ будимске „ . . . 1.
„ темшварске „ . . . 8.
„ вршачке „ . . . 8.
„ накрачке „ . . . 5.
„ горњо карловачке „ . . . 12.

Осим тога бира архидијецеза и накрачка дијецеза заједно 1. Горњо карловачка и накрачка дијецеза 1.

Гл. IX. Који изборни срезови и колико заступника на сабор имају шиљати, одредити се у изборном реду.

Чл. X. Заступници свештеничког и световног реда бирају се на три године.

Чл. XI. Конгрес се има сазвати редовно на опредељеномјесту сваке треће године, и то у мјесецу октобру, изванредно пак, кад год потреба захтевала буде.

Чл. XII. Сабор сазива по закључку сталног конгреског одбора патријарх и председник конгреског одбора кад патријарха нема, овај сам уз предходну

пријаву Њ. П. личаству по смислу дотичног закона учлеу.

Чл. XIII. Чланови сабора нису везани ни за какве напунке са стране бирача.

Чл. XIV. Чланок сабора може бити сваки члан православног српског цркве у монархији аустријско-угарској, који има 24 године, зна читати и писати, и није под старатељством, и није био ради простог злочинства осуђен и казњен.

Чл. XV. Конгрес има два председника, једног почасног, а другог редовног. Почасни је председник конгреса патријарх, као глава народа у црквеним дјелима.

Редовног председника бира конгрес, кад се састане, на цјело време свога постојања.

Почасни председник отвара и затвара сједнице конгреса и председава у свим свечаним и оним сједницама, које се држе, докле се конгрес не конституира, редовни пак председник председава и управља у свим другим конгресним сједницама.

Чл. XVI. Конгрес бира подпредседника и четри перовоје за трајање сваког засједања.

Чл. XVII. Кад ваља бирати митрополита и патријарха има се свагда сабор новим изборима саставити.

У овом сабору док се не конституира, председава најстарији годинама члан истога, а перовоје бирају се у смислу саборског пословника.

Чл. XVIII. Бирање митрополита бива тајним гласањем давањем гласова, на које чланови сабора учесују име онога кога за митрополита желе.

Чл. XIX. Митрополитом постаје онај који при првом гласању две трећине гласова свих саборских чланова или ако се при првом гласању та већина не постигне који при другим између два кандидата, који су највише гласова добили поновљеном гласању надолговичну већину гласова добије.

Чл. XX. Конгрес одређује пословни ред, који за њега важи има самостално са већином гласова присутних чланова.

Чл. XXI. Закључци сабора добијају моћ закона.

а) Кад у права круне и државе засједају после сљедећег потврђења са стране круне.

б) После 30 дана пошто су влади приопштени, ако у том року приговор са стране владе неузаконсједују, у свим оним случајевима где се не дотиче ни права круне ни права државе.

Чл. XXII. Круна може поднети заључак или потврдити, или са својим примједбама конгрес вратити; исто тако може влада само приговоре учинити или не учинити: ни у ком случају не могу се једнострано измјене у закључцима конгреса правити.

Чл. XXIII. Чланови изабрани добијају дијурне, које конгрес сам одреди. Дијурне ове дужна је администрација народних фондова као предујам исплатити; а овај ће им се вратити, пошто га народ путем пореза уплати.

Чл. XXIV. За надзирање, да се закључци сабора, како ваља изврше, за одривање послова, које му конгрес наложи и за приправљање предлога, који се имају на доласећем конгресу расправљати и рјешавати, поставља се стални конгрески одбор народни из 9 чланова.

У овај одбор спада ће председник саборски, као тикови а осим њега изабране сабор у њега пре свога разлазка три особе свештеничког и пет особа светског реда.

Председник је овом одбору председник сабора, а подпредседника и перовоју бира сам одбор из своје средине.

Чл. XXV. Одбор се има барем свака три мјесеца у мјесту сабора састати и послове, које му обавити ваља, свршити.

Чл. XXVI. За време пословања има сваки члан одбора дневницу, коју сабор одреди.

Чл. XXVII. Мјесто конгреса има бити Нови Сад.

Чл. XXVIII. Установа овога устројства саборског могу се саборним закључком са две трећине гласова измјенити.

Овај оферат поднесен је готов одбору 1. јулија 1869.

Др. Јован Суботић, с. р. председник одбора за устр. сабора.

Др. Ђока Милосављевић, с. р. члан одбора.

Андрија Секулић, с. р. члан устројства.

Записник

прве скупштине српских певача државне у Вршцу 10. јуна 1869.

Потпредседник вршачког певачког друштва брат Урош Гавриловић отварајући скупштину напомиње, да је циљ ове састанку да се већа 1.) о начину којим ће се основала основница за стицелне гласбених ученика, и 2.) о потребама српске гласбене уметности и о начину како да се исте подмире.

Затим предлаже да скупштина изабере председника и перовоје.

Скупштина извече једногласно за председника овој скупштини брата Владимира Јовановића.

Бр. 2. Изабрани председник захвали се на избору се тога, што у гласбеној вештини стручан није и предлаже, да се за председника овој скупштини, која је од певачких друштава састављена, и која ће о певачким стварима већати, изабере човек у том стручан.

Скупштина бурним „живео“ потврди брата Владимира Јовановића за свог председника.

Бр. 3. Председник предлаже да се за потпредседника изабере стручан човек, и кандидује за тог ликовоу Војчека Хлавача. Прима се једногласно.

Бр. Председник предлаже, да скупштина изабере себи перовоје.

Скупштина закључује, да председник сам исте кандидује.

Бр. 5. Председник кандидује за перовоје брата Уроша Гавриловића из Вршца, и Јована Павловића и Каменица Јовановића из Панчева.

лику важност полаже српски народ на овај састанак, на који су свима очи упрте. Већање које се сад одпочиње има велику важност, јер свака је вештина сама по себи лепа, племенита и корисна за напредак човештва уопште и за напредак појединог народа, а народна је вештина још лепша, племенитија и кориснија с тога, што ова боље срцу тоди; позива да се чине предлози, како би се певачке друштине још боље утврдиле, вели да су овакве скупштине од најбоље користи, што овде један другог своје мисли, своја осећања саопштите можемо, да су до данас певачке друштине свака за се радиле а да од сада и засе и на оваким скупштинама слушају радићи ваља. Свршјући ову беседу позива; да му се говорици пријаве.

Говор овај би са бурним „живео“ прекидан и пропаћен.

Бр. 8. Брат Св. Касапиновић из Панчева, каже да неће говорити о музици, јер у томе није стручан, него ће да говори о питању које је на реду. У уставу свију наших певачких друштава, стоји истакнута жеља, да им ваља неговати певачке и музичку вештину. Досада су та друштва задовољна свој само певачким српским и словенским песмама вршила. То није довољно, наша певачка друштва позвана су у првом реду да подмогу стварање српске музичке вештине, која би одговарала српском духу. По мишљењу његову, ваљало би свако певачко друштво да се обвезе, да даје годишње неку своту, од којих би се направио неки фонд, за подмагање даровитих Срба, који се музички посвете. Руковање тим фондом имало би се сваке године једном певачком друштву поверити, које би стипендије за музичаре расписивало.

Брат Милан Јовановић из Београда: Имајући жељу нашег данашњег српског народа, да се нешто учини за његово просветно и политичко подигање, ја сам се одлучио да напишем неке стихове, који ће бити по свој прилици да су постала по потреби, она су прелазила мало по мало својој правој задаћи, јер су прешла на праву српску осему. Тако је било и у Германији: од мањих песама састављена је једна велика, која је постала песма за слободу. И нама треба песма за слободу, као што је један од најврснијих људи данас у свом телеграму рекао. А да би се та песма саставила, нужно је позвати народ, да потпомогне већ постојећа и да ствара нова певачка друштва, Томе дакле има данашња скупштина теже да положи. Ми хоћемо да ширимо круг знања зато хоћемо и основницу. Већи фонд имао би се капиталистима и од његове камате ваљало би надживати, акае, а нама имао би се ваћи заменик Корнелију, који би наставио његов рад. Са фондом овим, имало би сваке године друго певачко друштво управљати.

Брат А. Сандић из Н. Сада: Пре него што на ствар пређем, попунићу нешто, што сам јучер при суду ваљало само напоменути. Ово је први аборт који се састао дао музици и песни већа и да предлози донос. Мисао музике и песме српске повела је појојнога Корнелија као и Бранка працем народним. Нека му се барем спомен учини, кад му Бог није дао, да је овде међу нама. Стога предлажем да се у записник стави усмена Корнелију.

Прелазећи на предлог држи, да је другу тачку пред првом требало ставити. Стипендије за љаке позвана су певачка друштва да оснују. Згоднија је прилика удружити намет на Вилаету, али је народ наш јако остерећен, најме прилагодан на наше народне. Слаже се са стипендијама, али пре тога ваљало би имати предуготонне наставе за децу нашу у нашим школама, која би могла са стипендијом даље продужити. Ми смо се искусили, да смо пре 20-30 година имали учених људи, па од тога слабо беше хасне за народ; тек онда се обрати пажња на народ, школе, можемо се надати, да ће и изобразење ући у народ. Тако и с музиком. Ваљало би дакле позвати неке општине, да у децјој школи заведу учење музике, а у преаранди да то постане обавезно предметом. Још предлаже као домену предлогу Касапиновићу да се од сваке беседе један део фонду придаје.

Брат Мита Долга из Темшваре: Циљ је омладни ујединење и слобода. Ми видимо да омладина око тога задатка ради, али јој у томе данашња влада смета. Зато дакле ваљало би што више певачких друштава образовати, да би ова у кобном случају омладину заменили могли. Слаже се с братом Касапиновим, али додаје, да се обратимо на црквене општине да и оне главном фонду годишњу своту прилажу, а требало би се обрати и црквено — просветном сабору пошто музика у просвети засада да он при расправљању с народним фондом више и на овај фонд обавр узме.

Брат Одић из Митровице: Ја мислим, да се за сада све две певачке друштине обвезу, да издржавају једног и другог. Нека се позове народ, да присецања оснује фонд а црквене општине нека на то нешто приложе.

Брат Милан Кујунџић из Београда: Стипендије су од врло велике користи по изобразење и напредак једног народа, па баш стога ваља добро на ум узети, коме ћемо ту управу, те основнице за стипендије поверити, ваља ту управу у савим стручне руке предати, јер ми на жалост добро знамо како се са досадашњим нашим стипендијама управљало. Доста је новаца на стипендије потрошено, али народ отуд немаде хасне, јер знамо да се многи изобразење о народ, трошку, па после народу лећа окренуше и посташе шарлатани и изроди. С тога дакле и предлажем да овом основницом уједињена омладина управља, да уједињена омладина на својој скупштини решава коме да се стипендија удели, и да уједињена омладина контролише стипендије. Још предлажем, да се свако певачко друштво обвезе, да по једну беседу у година дана у место год. прилога у корист основнице привреде.

Брат Каменик Јовановић из Панчева: Оснивајући закладу за стипендије, морамо се уједно постарати и за предуготонна знања њихове. Држи, да би пре свег ваљало, у сваком месту где певачко друштво постоји, да се заведе основна музикална школа, као што што је у Панчеву и Земуну. Једном хороуправитељу пак могла би се средња школа поверити и то у оном месту где се виши завод, било то преарандија, велика реална, или гимназија налази. Најбољи љаци ове средње школе служили би за кандидате певачке закладе.

Надзор над овом средњом школом као предуготонна вештаче за стипендије и у опште кандидатите конзерваториума имао би год. одбор изабран на год. скупштини српски певача. Он би уједно кандидатите за стипендије певачкој скупштини предавао, и основницим руковао. За год. одбор имало би се сваке год. друго певачко друштво изабрати. Оснивањем средње школе створили би могућност, да при повећању завладе временом отуд конзерваториуму добијемо. Што се прилога тиче, није за одређење, већ је рад да се свако певачко друштво обвезе, да ће по једну беседу на ту жељ првредити, и то у месецејама, где оне највише носе.

Стипендије наше имао би се обавезати као оно царске, да ће неко извесно време у народу служити.

Брат Вока Влајковић из Београда: Време је настало, да и војници буду грађани, много их има родољуба на реци али мало на делу. Слаже се са свима предговорницима, што се тиче оснивања основнице истога хоће као војник да је савим практичан те полаже на сто дукат као тежељ том фонду с предлогом, да се одма у овој скупштини колико је можно за ту основницу скупи.

Предлог овај би усвојен и седница се мораде прекинути јер површише са свију страна у највећем одушевљењу са прилозима, па пошто су се сви прилози пребројали а у своти од 500 форинти благодјелнику вршачког пев. друштва предади и почем је подне већ превалило, распусти председник седницу, заваљујући продужење у 3. сахата по подне.

(Свршише се.)

У Новом Саду 14. јула. Данас добисмо из Бачке усмена и писмена извешћа, да по налогу и о трошку Његове Светости неки Недељковић син свештеника Каменичка иде по народу, растурује манифест патријархов и наговара народ да се дигне на народну странку, која оће веру и закон да поруши. Уза се носи и списак оних општина, које оће у патријарха као што је Деспот Ст. Иван, Кулин и т. д. али као да ће осим ти мршавих општина јалов му труд бити, а и то неверујемо да би народ из тих места пристао уз патријарха да му се докаже како ствар стоји, а не да се лажљивом и обманом служи. Учитељима и родољубивим трговцима препоручијемо да и они не седе скрштених руку. Борба је између народа и самовољних господара његових одпочета; ако они победе народна је срамота.

По граници је издат налог да се људи који са стране дођу да народ кошто веле буне, уклоне ohne Aufsehen zu erregen. Незнамо како се може човек уклонити са једног места ди света има да уочи неупадне и потом овај се налог неода извршити, ако се немисли на тајне инквизиције. Ово уједно показује и неки страх власти, и знак је да власт признаје сама своје грехе те несме од зла да чини горе. Ово је зацело у свези са оним што се говори, да патријарх оће, да само официри из границе дођу.

Из Темшвара јављају нам да клерикалци оће да се у Темшвару држи сабор. По речма свештеника С. Б. из Титола клерикална странка и официри неки туже се даје Шандор Радовновић народ по Карловци и околани раздражио на њих, и тим показује сиротињу разлога свога за распуст сабора, а шта ћемо зато, што досад читав баталион Шајкаши што Темшвар, Вршац, Нови Сад а одад ће и много више бити, осуђују клерикалце, јелил све те Ш. Р. раздражио, ил зар мисле клерикалци да ће другачије у Темшвару бити од народа дочекани него у Карловци, ако се тако увладају на сабору као у Карловци. Нема за вас ништа у српству места ако неударите на пут који се са народним сусрета. Ил ваљда мислите у Темшвару ће градеки топови заплашити народ да законитим путем своје неповерење неизјављује, ако то мислите овда боље држите сабор у граду Варадину на горњем граду ту највише топова има, ал питамо вас и то оштел са ти топови натеривати народ да извршује закључке ваше.

Данас одпутова патријарх покрај Н. Сада на лађу у Пешту.

У прошасту недељу била је скупштина овдашње српске црквене општ., на којој је једногласно одлучено, да се учини представка како св. патријарху Самуилу, тако и угарском мнистарству просвете ради тога, што је српски народно-црквени сабор самовластно и незаконито распуштен, да се ради тога неуштотног поступка, који вређа достојанство народа српског и крњи му аутономију, изјави неодобравање, и да се захтева, да се неодољно у време прекинути сабор продужи, како би се свршили послови, ради којих је сабор позван и који никаква одлагања не трпе. Одређен је одбор у особама гг. подпредседника општинског Ђ. Новића, фишкала др. Павловића и бележника Зековића, који ће саставити те представке.

ТЕЛЕГРАМИ УРЕДНИШТВУ „ЗАСТАВА“

Темшвар 14. јула. На јучерашњем митингу донето пет одлука. Једногласно закључено патријарху и клерикалцима неповерење а народвацама поверење.

Вршац 13. јула. Данас велики збор, митинг, на ком је Милосављевић саборско

деловање испривао. Закључено одобрење народној, а негодовање клерикалној странки.

НОВИЈЕ.

Из Петрограда се чује, да ће тамо цар аустриски и краљ пруски доћи о јесењи маневри.

Одбор војени у делегација одобрио је 400.000 за две лађе на Дунаву и то на узимање Андрашијево. Овај је и то изјавио, да ће дунавска комисија предузети да регулише демир капију. О граници било је говора и о Котору. По свој прилици делегација ће закључити постепено укинуће границе.

12 јула ударио је народ ноћу на манастир гди је она бедна мученица, о којој у нарочитом чланку говоримо, 21 година тавновала, и разлукао је прозоре и врата и био би порушио манастир и потукао проклете калуђерице и калуђера духовника, да није војска на пут му стала. Држи се да ће народ опет ма кад на манастир ударити.

Глас, да је Дон Карлос у Шпанију ушао необистињава се, он је у Фонтенеблу. Шпанска влада наредила је, да војска ипак према томе гласу на опрезу буде.

У Тулеријама обрнула се политика у атар Риму.

У Енглеској учињен је компромис међу долњим и горњим домом. У црвеном закону влада је ипак победу одржала.

Загребачке новине јављају да је кнез Никола многе бегунице помиловао, те да могу до септембра ове године у Црну Гору вратити се.

У финансијским круговима у Паризу одговарају од удеоности код турских гвоздених пруга. Особито је управљајући жељезнички савет против тога, да се прили удео од турски пруга. То је знак вере у будућност Турске!

Приватна писма из Шпаније оглашавају, да се на више места странке за краља распадају. Владини телеграми то побјеђују, али им се неверује.

Срби браћо!

Српски народни сабор у Карловци распуштен је на „неизвестно време“ одгођен је самовољно без права и закона. Црква нам хоће да остане празна, школа да се забатали, — стање је свештенства да не може бедније бити: прека је лека требало. Једва дочекасмо да тога нађемо, а себичност и самовоља осујети рад.

Ал што је још више: тим и таким начином повређене је достојанство и част на рода српског, и зазор нанешен угледу сабора српског пред браћом Славенима и пред туђинским светом!

А који тако учинише, неустручавају се рећи: да је то баш „у интересу народ и његових тежња“ учињено.

С тога позивамо овим сву браћу Србе Новосађане и из околине новосађке

на јаван збор и договор

какав је и по други мести слободан и допуштен, да свој глас дигнемо у одбрану части и поштења Српског пред светом и да рекнемо: хвала, и изјавимо поверење људма, што бијаху на том сабору јуначки браћоци и безмитни заступници правих интереса народа српскога, те тако да буде

Глас народа глас сина божијега! —

На састанак и на договор позивамо у четвртак, 17. јулија, на дан огњане Марије у 5 сата после подне у порту „ајмашке“ цркве.

У Новом Саду, 10. јулија 1869.

Неколико Срба Новосађана.

Надајући се, да ће овај позив што боља одзива код Новосађана и околне ваћи, напомињемо и другим српским општинама, да је време, да и оне са својим протестима подмогну народну странку, а уједно, да ишту од дотачног мнистарства, да се сабор што пре сазове, и да изјаве, да у противном случају, они неће трошкове саборске на себе примити.

ПОЗИВ

На основу устава за срб. нар. позориште §. 10. овим се сви редовни и почасни чланови друштва за срб. нар. позориште позивају на главну скупштину, која ће се држати 30. јула о. г. Предмети саветовања: стање фонда, прегледање рачуна, буџет, стање фонда, кесе, представљачко особље, позор. представе на страни, зидање позоришта, ковчежњи.

Из седнице управљајућег одбора срб. нар. позоришта у Новом Саду 14. јула 1869.

Др. Јов. Суботић, с. р.

начелник друштва

за срб. нар. позориште.

Ф. Оберкнежевић, с. р.

тајник срб. нар. позоришта.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

У Пешти 13. јула. Шен. бан. 83 фун. 3.70—85. Шен. пот. 83 фун. 3.80—95. Шен. бач. 83 фун. 3.70—85. Раж. 78—79 фун. 3.20—25. Јечам 68—70 фун. 3.20—25. Зоб 41—48 фун. 1.95—2.05.

ОГЛАСИ.

Ј. Г. Адамовић

у Новом Саду,

потребује за своју галантеријску, ирирбершску, и бели еспапа трговину, два добра помоћника, ко би желито ступити, нек се што пре на фирму обрати. 162—3—3

Ернест Шлезак

у Новом Саду,

потребује у својој ирирберско-галантеријској трговини једног помоћника, који говори добро српски, немачки и мађарски.

Новуде се шаљу на горестављеног. 168—2—2

Оглас.

1860 год. Промесе, вуку се 1. аугуста 1860. Главни добитак 300,000 ф., по 2 ф. 50 н., и 50 н. киг.

1860 год. Оригинал-ловови, на месечно одплаћивање 5. фр.

1860 год. Промесе, вући ће се 1. септем. 1866. Главни добитак 200,000 фр. по 2 ф. 50 н., и 50 н. жиг.

1864 год. Оригинал-ловови, по 100 ф., на месечно одплаћивање по 6 ф.

1864 год. Оригинал-ловови, по 50 фр., на месечно одплаћивање 3 фр.

Потврде о исплаћивању на рате разациљем оома чим се прва рата пошље, и већ са првом ратом осигуран је цео добит, који на читаву лозу (сречку припада.

Листе извладања дају се бесплатно.

Александар Вишња,

банка и менчарица, Дунавска улица 152—3—7. бр. 18-19. у Новом Саду.

ОГЛАС.

Сваки учесник добија бадава једну пропису на један кредит лоз што ће се извладити 1. окт. 1869.

Особито су вредни препоруке друштвени лозови од

20 комада тако звани „1869.

ФИНТЕЛ ЛОЗОВА“

исплаћују се у 23 рате по 7 ф. Дају особит изглед на добитак с тога што се већ после седме извлада исплаћују.

Ома чим се плати прва рата почиње подпун и деонички добитак, и поделиће се добитци подједнако међу 20 учесника.

Кад се исплати последња рата добија сваки учесник један тако звани „финтел 1869. оригинал-лоз“

Поједини могу без бриге за друге пристати и доста је да се припошље 1 рата од 7 ф.

Листе за извладавање гратис и франко.

Банка и менчарица

Александар Вишња

Нови Сад дунавска улица бр. 18—19

КОЛОНИЈАЛНА ТРГОВИНА

Васе Вукомановића

у Земуну

потребује два млађа помоћника и једног шегрта; који вољу имаде моме се одма пријавити. 172—1—3.

ОБЈАВА.

Тителски средњи ва- шар премештен је на више година од 1. августа на 22. аугуст п. р. узрок што је у Кули, Бечеју и Цазува ва- шар истог дана. 170—1—3.

Стеците.

На место општинског вештачког баштована. Са наведеним службеним местом, скопчана је годишња плата, у готовоме новцу 300 ф. а вр. слободан стан, и трећина врхода од продати облагорађења њака.

Избор баштована опредељен је на 30. август т. л. и. р. Стручни вештаци нека изводе до наведеног дана, своје прописно саабдевене молбенице на ово старешанство сировести. За неизоставно нуждна су свидетелства: 1-во преко стручно положеног и- спита, и 2-го преко досадашњег занимања, на стручно-ноше пољу.

У Септембру 22. јула 1864 п. р.

Од старешанства вршители Септомана.

Николић Лазар Манујловић

бележник. 171—1—3.